

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
ФАКУЛЬТЕТ «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»
КАФЕДРА ЖИВОПISУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор з
навчально-педагогічної роботи

Марина ТОКАР

2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Живопис у майстерні портретно-жанрової картини»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Галузь знань 02 « Культура і мистецтво »
Спеціальність: 023 « Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація »
Освітньо - професійна програма « Станковий живопис »
Форма навчання: денна

Харків – 2025 рік

Робоча програма з дисципліни «Живопис у майстерні портретно – жанрової картини» для студентів 3-4 курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Станковий живопис»

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доцент Дмитро ЄФИМЕНКО
старший викладач Каріна ВОЛШКО

УЗГОДЖЕНО:

Декан факультету «ОМ» _____

доцент Ольга ІВАЩЕНКО

РОЗГЛЯНУТО:

на засіданні кафедри живопису «3» червня 2025 р.

протокол № 18

Завідувач кафедри живопису _____

Марія КОВАЛЬОВА

Обговорено та рекомендовано до затвердження Методичною радою академії протокол №25-04 від «27» серпня 2025р.

АНОТАЦІЯ

до навчальної дисципліни «Живопис у майстерні портретно-жанрової картини»

«Живопис у майстерні портретно-жанрової картини» належить до циклу дисциплін вільного вибору здобувачів, яка забезпечує фахову підготовку художника станкового живопису в творчій майстерні жанрового портрету та існує як додаткова фахова дисципліна, яка направлена на професійне спрямування за профілем вибору творчої майстерні. Дисципліна «Живопис у майстерні портретно-жанрової картини» направлена на подальший пошук індивідуальних творчих можливостей у здобувача і є логічним продовженням «Академічного живопису» з певною системою ускладнених задач в образотворчій мові. Навчання живопису у портретно-жанровій майстерні повинна сприяти розвитку образного мислення, вихованню художника - майстра станкової картини.

Програма направлена на розуміння композиційного більш камерного устрою живописної постановки. Постаць вирішується у складному середовищі, спілкування з яким відтворює психоемоційне навантаження персонажа у роботах.

Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, вона вивчається студентами протягом 3, 4 курсів (22 кредити ECTS, 660 учбових годин, з них: 330 годин – практичні заняття, 330 годин – самостійні) і має забезпечити сучасний рівень професійної підготовки фахівців станкового живопису, здатних створювати оригінальні художні твори.

ANNOTATION

to the academic discipline «Painting in a Portrait and Genre Painting Studio»

«Painting in a Portrait and Genre Painting Studio» belongs to the cycle of disciplines of free choice of applicants, which provides professional training of an easel painting artist in a creative workshop of genre portrait and exists as an additional professional discipline, which is aimed at professional direction according to the profile of the choice of a creative workshop. The discipline «Painting in a Portrait and Genre Painting Studio» is aimed at further searching for individual creative possibilities in the applicant and is a logical continuation of «Academic Painting» with a certain system of complex tasks in the visual language. Teaching painting in a portrait and genre workshop should contribute to the development of figurative thinking, the education of an artist - a master of easel painting.

The program is aimed at understanding the compositional more chamber structure of a pictorial production. Figure is solved in a complex environment, communication with which recreates the psycho-emotional load of the character in the works.

According to the curriculum approved by the methodological council of the KhDADM, it is studied by students during 3, 4 courses (22 ECTS credits, 660 academic hours, of which: 330 hours - practical classes, 330 hours - independent) and should provide a modern level of professional training of easel painting specialists capable of creating original works of art.

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 22	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Вибіркова дисципліна
	Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	
Модулів – 7	Освітньо – професійна програма «Станковий живопис»	Рік підготовки:
Загальна кількість годин - 660		3 - 4
		Семестр
5 - 8		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 6 год. самостійної роботи студента – 6 год.	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лекції
		-
		Практичні
		330 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		330 год.
		Індивідуальні завдання:
		-
		Вид контролю: перегляд

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: 50/50%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Живопис у майстерні портретно-жанрової картини» одна з дисциплін, що визначає та окреслює фахову спрямованість підготовки художників станкового

живопису у навчально-творчій майстерні портретно-жанрової картини на кафедрі живопису Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Дана робоча програма є продовженням системного і комплексного підходу в підготовці фахівців станкового живопису.

Мета дисципліни – надати можливості здобувачам більш творчо та довільно підходити до натурних постановок в умовах мистецької школи. Курс передбачає поєднання академічної базової підготовки з подальшим більш розгалуженим застосуванням живописних та рисуночних знань, вмій та навичок, що стає головним ключем у подальшому розумінні трактовки полотна.

До головних задач курсу належать – композиційне рішення у форматі, вивчення пластики фігури, її композиційного рішення у просторі повітряного середовища, вміння передавати задуманий колорит у форматі заради цільного пластичного образу, що допоможе у майбутній реалізації створення твору образотворчого мистецтва.

Навчальний процес складається з послідовних етапів роботи:

1. Композиційний тональний пошук у малому розмірі (пошук загального композиційно-пластичного рішення).
2. Кольоротональний етюд-пошук, уточнення композиції кольоротоном і пошук загального тону. Короткострокові етюди-пошуки виконуються в невеликих розмірах. Цей етап роботи сприяє розвитку у студентів цільного бачення природи. Ціль пошуку – знаходити виразне композиційне рішення з власною стилістичною живописною мовою.
3. Виконання станкової живописної роботи. Розвиток, знайденого у попередніх етапах пластичного рішення. Узагальнення і завершення засобами живопису.

Матеріали: олія, акрил.

знати:

- закономірності побудови тонально-живописного композиційно рішення ;
- закономірності використання технічних можливостей олійних фарб у загальній колористичної побудови;
- закономірності пошуку основної світлотної та колірної провідної плями як композиційно-живописного вузла в роботі;
- закономірності передачі живописними засобами ступеню матеріальності у головному та другорядному на картинній площині;
- засоби узагальнення та підпорядкування елементів загальному рішенню;
- закономірності використання живописних матеріалів, технік і технологій у виконанні постановки з фігурою людини.

вміти:

- компонувати у форматі,

- грамотно використовувати можливості живописного матеріалу і техніки для створення емоційно-художнього образу;
- за допомогою кольорового тону і теплохолодності передавати об'єм та характер різних матеріалів;
- виразними засобами передавати основні риси натури;
- виразними засобами передати основну ідею твору.

Отримати навички:

- застосовувати живописні матеріали у вирішенні конкретних живописно-художніх задач.

3. Компетентності та програмні результати навчання навчальної дисципліни «Живопис у майстерні портретно – жанрової картини» (згідно з освітньою програмою)

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 13. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно- просторового та візуального середовища.
- СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.
- СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.
- СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
- СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Програмні результати навчання

- ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.
- ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
- ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.
- ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.
- ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.
- ПРН 14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.
- ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

4. Програма навчальної дисципліни

3 КУРС

5 семестр

1 МОДУЛЬ містить 1 практичне завдання:

Завдання: Одягнена сидяча постать в умовному просторі. Задача на довільний кольоровий та композиційний пошук фігури у форматі. Знайомство з можливостями адаптації академічної класичної бази до художнього відбору з власною інтерпретацією (формат 100 см. по більшій стороні).

2 МОДУЛЬ містить 1 практичне завдання:

Завдання: Одягнена сидяча постать на декоративному спектральному по кольору тлі. Задача – спроба віднайти баланс між відкритим кольором тла та фігурою людини. Пошук нестандартних кольорових рішень, шляхом зупинки уваги на головному – портреті (формат 100 см. по більшій стороні).

3 КУРС

6 семестр

1 МОДУЛЬ містить 1 практичне завдання:

Завдання: Оголена сидяча постать людини в нескладному русі. Задача на ємкий силует фігури, де середовище буде виступати більш об'ємним за фігуру. Пошук контрасту площинного та об'ємного у головному та другорядному, його гармонізація на картинній площині за рахунок тону та кольору. (формат 110 см. по більшій стороні).

2 МОДУЛЬ містить 1 практичне завдання:

Завдання: Оголена постать в інтер'єрі. Постановка мізансцени у відповідному середовищі на композиційне та живописне рішення у форматі. Задача на пошук образу живописними засобами (формат 110 см. по більшій стороні).

4 КУРС

7 семестр

1 МОДУЛЬ містить лекційний матеріал та 1 практичне завдання:

Завдання: Оголена постать людини (жіноча чоловіча за вибором) в театралізованих умовах освітлення. Задача на пошук драматичного образу оголеної постаті у динамічному патетичному русі на локальному (колірному) тлі середовища. Застосування штучного освітлення з низькою лінією горизонту для створення гротескного звучання силуету постаті. Простір максимально стислий, завдяки чому фігура сприймається, як горельєф до площини. В живописному рішенні колір розглядається як засіб символізму, не порушуючи принципи колірної єдності (формат 110 см. по більшій стороні).

2 МОДУЛЬ містить 1 практичне завдання:

Завдання: Оголена постать в конфліктному світловому середовищі, а саме - наявність двох джерел світла (природного та штучного). Завдання передбачає вивчення закономірностей зміни локального кольору фігури та її оточення в специфічному світловому середовищі, а також досягнення колірної гармонії і цілісності образу (формат 110 см. по більшій стороні).

4 КУРС
8 семестр

1 МОДУЛЬ містить переддипломне завдання:

Завдання: Оголена жіноча постановка з алегоричним, або ж філософським спрямуванням. Напр. Алегорія Грації. Вирішення образу на зближених колірно - тональних співвідношеннях з пошуком пластичної вишуканості в композиційній побудові. Світло може мати умовний характер, беручи на себе роль суто символічну, переводячи образ із реальності (реалістичності) в сакральне визначення (формат 120 см. по більшій стороні).

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц	пр акт . під керівн. виклада ча	сам. робота		л е к ц	п рак т .під керівн виклад ача	сам роб та
1	2	3	4	5	6	7	8	9

ЗКУРС, 5 СЕМЕСТР

МОДУЛЬ 1

Завдання: Одягнена сидяча постать в умовному просторі.	90	-	45	45				
1.Кольоро-тональний та композиційний етюд-пошук.	12	-	6	6				
2.Графічне рішення природи на полотні.	12	-	6	6				
3. Рішення кольорових і тональних відносин.	18	-	9	9				
4.Уточнення живописних відносин, обробка форми та пошук пластики фігури у форматі	24	-	12	12				
5. Завершений етап з проробкою деталей та узагальненням.	24	-	12	12				
Разом за 1 модулем	90	-	45	45				

МОДУЛЬ 2

Завдання: Одягнена сидяча постать на декоративному спектральному по кольору тлі.	90	-	45	45				
1.Кольоро-тональний та композиційний етюд-пошук.	12	-	6	6				
2.Графічне рішення природи на полотні.	12	-	6	6				
3. Рішення кольорових і тональних відносин.	18	-	9	9				
4.Уточнення живописних відносин, обробка форми та пошук пластики фігури у форматі	24	-	12	12				
5. Завершений етап з проробкою деталей та узагальненням.	24	-	12	12				
Разом за 2 модулем	90	-	45	45				
Усього за 5 семестр	180	-	90	90				

3 КУРС, 6 СЕМЕСТР

МОДУЛЬ 1

Завдання: Оголена сидяча постать людини в нескладному русі. Пошук контрасту площинного та об'ємного у головному та другорядному.	90	-	45	45				
1.Кольоро-тональний та композиційний етюд-пошук.	12	-	6	6				
2.Графічне рішення природи на полотні.	12 ⁸	-	6	6				

3. Рішення кольорових і тональних відносин.	18	-	9	9				
4. Уточнення живописних відносин, обробка форми та пошук пластики фігури у форматі	24	-	12	12				
5. Завершений етап з проробкою деталей та узагальненням.	24	-	12	12				
Разом за 1 модулем	90	-	45	45				
МОДУЛЬ 2								
Завдання: Оголена постать в інтер'єрі. Постановка мізансцени.	90	-	45	45				
1. Кольоро-тональний та композиційний етюд-пошук.	12	-	6	6				
2. Графічне рішення натури на полотні.	12	-	6	6				
3. Рішення кольорових і тональних відносин.	18	-	9	9				
4. Уточнення живописних відносин, обробка форми та пошук пластики фігури у форматі.	24	-	12	12				
5. Завершений етап з проробкою деталей та узагальненням.	24	-	12	12				
Разом за 2 модулем	90	-	45	45				
Усього за 6 семестр	360	-	180	180				
4 КУРС, 7 СЕМЕСТР								
МОДУЛЬ 1								
Завдання: Оголена постать людини (жіноча чоловіча за вибором) в театралізованих умовах освітлення.	90	-	45	45				
1. Кольоро-тональний та композиційний етюд-пошук.	12	-	6	6				
2. Графічне рішення натури на полотні.	12	-	6	6				
3. Рішення кольорових і тональних відносин.	18	-	9	9				
4. Уточнення живописних відносин, обробка форми та пошук пластики фігури у форматі.	24	-	12	12				
5. Завершений етап з проробкою деталей та узагальненням.	24	-	12	12				
Разом за 1 модулем	90	-	45	45				
МОДУЛЬ 2								
Завдання: Оголена постать в конфліктному світловому середовищі, а саме - наявність двох джерел світла (природнього та штучного).	90	-	45	45				
1. Кольоро-тональний та композиційний етюд-пошук.	12	-	6	6				
2. Графічне рішення натури на полотні.	12	-	6	6				
3. Рішення кольорових і тональних відносин.	18	-	9	9				
4. Уточнення живописних відносин, обробка форми та пошук пластики фігури у форматі.	24	-	12	12				
5. Завершений етап з проробкою деталей та	24	-	12	12				

узагальненням.								
Разом за 2 модулем	90	-	45	45				
Усього за 7 семестр	90	-	45	45				
4 КУРС, 8 СЕМЕСТР								
МОДУЛЬ 1								
Завдання: Оголена жіноча постановка з алегоричним, або ж філософським спрямуванням.	120	-	60	60				
1. Тонально-графічний ескізний пошук образу постановки.	6	-	3	3				
2. Кольоро-тональний та композиційний етюд-пошук.	12		6	6				
3. Графічне рішення натури на полотні.	18	-	9	9				
4. Рішення кольорових і тональних відносин.	24	-	12	12				
5. Уточнення живописних відносин, обробка форми та пошук пластики фігури у форматі.	36	-	18	18				
6. Завершений етап з проробкою деталей та узагальненням.	24	-	12	12				
Разом за 1 модулем	120	-	60	60				
Усього за 8 семестр	120	-	60	60				
РАЗОМ ЗА 7-8 СЕМЕСТРИ	660	-	330	330				

6. Теми семінарських занять

Програмою не передбачається проведення семінарських занять.

7. Теми аудиторних занять

Програмою передбачені практичні заняття

№ тема	Назва теми	Кількість годин
		денна
3 КУРС, 5 СЕМЕСТР		
МОДУЛЬ 1		
1	Завдання: Одягнена сидяча постать в умовному просторі.	45
МОДУЛЬ 2		
1	Завдання: Одягнена сидяча постать на декоративному спектральному по кольору тлі.	45
3 КУРС, 6 СЕМЕСТР		
МОДУЛЬ 1		
1	Завдання: Оголена сидяча постать людини в нескладному русі. Пошук контрасту площинного та об'ємного у головному та другорядному.	45
МОДУЛЬ 2		
1	Завдання: Оголена постать в інтер'єрі. Постановка мізансцени.	45
4 КУРС, 7 СЕМЕСТР		
МОДУЛЬ 1		
1	Завдання: Оголена постать людини (жіноча чоловіча за вибором) в	45

	театралізованих умовах освітлення.	
МОДУЛЬ 2		
1	Завдання: Оголена постать в конфліктному світловому середовищі, а саме - наявність двох джерел світла (природнього та штучного).	45
4 КУРС, 8 СЕМЕСТР		
МОДУЛЬ 1		
1	Завдання: Оголена жіноча постановка з алегоричним, або ж філософським спрямуванням.	60
Разом		330

8. Теми лабораторних занять

Програмою не передбачається проведення лабораторних занять.

9. Самостійна робота

Самостійна робота студентів має бути спрямованою на збір необхідної інформації та завершення практичних завдань за зазначеною тематикою.

Мо дуль	№ тема	Назва теми	Кількість годин
			денна
3 КУРС, 5 СЕМЕСТР			
1	1	Завдання: Одягнена сидяча постать в умовному просторі.	45
2	1	Завдання: Одягнена сидяча постать на декоративному спектральному по кольору тлі.	45
3 КУРС, 6 СЕМЕСТР			
1	1	Завдання: Оголена сидяча постать людини в нескладному русі. Пошук контрасту площинного та об'ємного у головному та другорядному.	45
2	1	Завдання: Оголена постать в інтер'єрі. Постановка мізансцени.	45
4 КУРС, 7 СЕМЕСТР			
1	1	Завдання: Оголена постать людини (жіноча чоловіча за вибором) в театралізованих умовах освітлення.	45
2	1	Завдання: Оголена постать в конфліктному світловому середовищі, а саме - наявність двох джерел світла (природнього та штучного).	45
4 КУРС, 8 СЕМЕСТР			
1	1	Завдання: Оголена жіноча постановка з алегоричним, або ж філософським спрямуванням.	60
Разом			330

10. Індивідуальні завдання

Програмою передбачається, що всі запропоновані практичні завдання у кожного студента повинні мати оригінальне графічне та живописне рішення. Крім того, можливе виконання додаткових власних живописних робіт

11. Методи навчання

Основна форма вивчення курсу — творча робота при виконанні практичних завдань. Мета запропонованих завдань — вибудовування чіткого ланцюга знань та практичних навичок за принципом послідовного ускладнення учбових задач, шляхом збільшення

формату і спроби створювати самодостатні твори мистецтва станкового живопису зі змістовним навантаженням та адекватним графічним або живописним зображенням. Розвиток у процесі навчання здійснюється не тільки змістом навчального матеріалу, але й особистістю викладача і стилем спілкування зі студентами.

12. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Живопис у майстерні портретно-жанрової картини» застосовано методи контролю та самоконтролю, зокрема: поточний контроль, самоконтроль і взаємоконтроль, підсумковий контроль.

13. Розподіл балів, які отримують студенти.

Засвоєння матеріалу дисципліни «Живопис у майстерні портретно-жанрової картини» оцінюється 100 рейтинговими балами, які розподіляється між модулями.

14. Критерії оцінювання проміжних етапів контролю модулів в балах

Практичні роботи	3 курс, 5сем.	3 курс, 6сем.	4 курс, 7 сем.	4 курс, 8сем.	Підсумковий контроль
Модуль 1	40	40	40	100	перегляд
Модуль 2	60	60	60	-	перегляд
Разом	100	100	100	100	

Шкала оцінювання: національна ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. Тезаурус навчальної дисципліни «Живопис у майстерні портретно-жанрової картини»

Українська мова	Англійська мова
Станковий живопис	Easel painting
Жанровий портрет	Genre portrait
Композиція	Composition
Образотворчі засоби композиції	Artistic means of the composition
Бакалавр	Bachelor
Магістр	Master of Arts
Творча майстерня	Creative workshop
Фахова підготовка	Professional training
Фахова майстерність	Professional mastery
Художній образ	Artistic image
Пейзаж	Landscape
Картон	Pasteboard
Практичні завдання	Practical tasks
Аналіз	Analyses
Аналог	Analogy
Композиційний пошук	Compositional research
Академічний живопис	Academic painting
Рисунок	drawing

16. Методичне забезпечення

Показ робіт із методичного фонду. Ознайомлення студентів з печатними репродукціями видатних майстрів живописного жанру та застосування додаткової літератури з дисципліни:

Основна література:

1. Антонович Є. А., Шпільчак В. А. Малюнок і живопис: методичні рекомендації. Київ, 1990. 85 с.
2. Бердник В. Композиція. Закони, засоби, прийоми. Київ: Вища школа, 2011. 189 с.
3. Волковський М. Колір в живописі. Київ: Видавництво В. Шевчук, 2016. 360 с.
4. Іванов П. К. Колорит у живописі. Київ : Основа, 2017. 160 с.
5. Іванов С. Основи композиції видання: Навчальний посібник – Вид. «Світ» - Львів, 2013.- 230с.
6. Іттен Й. Мистецтво кольору / Ред. О. Плаксієй. Київ: ArtHuss, 2022. 96 с.

7. Камінський В. В. Композиція в образотворчому мистецтві: навч.-метод. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 144 с.
8. Ковальова М., Федюн Є. Портретні постановки студентів 1950-х – 1980-х років з фондів Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Випуск № 42. Дрогобич, 2021. С. 116 – 128. http://www.aphn-journal.in.ua/archive/42_2021/part_1/42-1_2021.pdf
9. Kovalova M., Wu Yiting. «Animation» style in modern painting of China. Methodology and organization of scientific research: The XXII International Scientific and Practical Conference. June 3–5, 2024, Berlin, Germany. 521 p. P. 39–42. <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2024/04/METHODOLOGY-AND-ORGANIZATION-OF-SCIENTIFIC-RESEARCH.pdf>
10. Ковтун В. І. Композиція : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів : Афіша, 2008. 128 с.
11. Марчак В. Про малярство: навчальний посібник. Львів : ФОП Стебляк О.М., 2018. 264 с.
12. Маслійчук В. Л. Композиція і теорія творчості. Київ : Мистецтво, 2010. 192 с.
13. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції: навчальний посібник. - К.: Каравела, 2018. - 304 с.
14. Rudolph Arnheim Art and Visual Perception, Second Edition: A Psychology of the Creative Eye -University of California Press, 2004. – 528
15. Солоніков О. В. Композиція портрета : навч. посіб. для студ. худож. спец. Київ : Вища школа, 2014. 110 с.
16. Урсу Н. О. Теоретичні основи композиції: навч. - метод. посіб. для студ. ВНЗ худ. та худ. - пед. спец. / Н. О. Урсу, І. А. Гуцул; Кам'янець - Поділ. Держ. ун -т. - 2-ге вид. - Кам'янець- Подільський: Аксіома, 2018. - 166 с.
17. Щербак М. П. Жанрова картина : основи композиції. Київ : Мистецтво, 2019. 150 с.
18. Яремків М. М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. - 112с

Допоміжна література:

1. Алієв А. А. Форма і композиція. Київ : Мистецтво, 2008. 144 с.
2. Грідіна В. В. Психологія сприйняття в образотворчому мистецтві. Одеса : Видавництво, 2012. 180 с.
3. Данилюк А. С. Основи образотворчого мистецтва: рисунок, живопис, композиція. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2018. 156 с.

4. Зайцева В. І. Практика композиції : навч. посіб. для студ. закладів вищої освіти. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 116 с.
5. Короленко В. О. Композиція в живописі та графіці. Харків : ХДАДМ, 2015. 132 с.
6. Основи образотворчої грамоти: малюнок, композиція, живопис : підручник / за заг. ред. Т. М. Меленюка. Київ : Техніка, 2016. 220 с.
7. Петров А. С. Світло і тінь у композиції. Харків : Ранок, 2016. 128 с.
8. Прищенко С. В. Кольорознавство: навчальний посібник / за ред. проф. Є. А. Антоновича. Київ : Альтерпрес, 2010. 354 с.
9. Прокопович Т. А. Основи кольорознавства : навчальний посібник. Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. 124 с.
10. Прокопович Т. А., Каленюк О. М., Вахрамєєва Г. І. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва : навч. посіб. Луцьк: Поліграфічний центр «Друк Формат», ФПО Покора І. О., 2019. 91 с.
11. Садовський В. М. Малюнок портрета. Київ : Мистецтво, 2019. 112 с.
12. Фомін А. І. Ескізування в образотворчому мистецтві. Івано-Франківськ : Гостинець, 2014. 96 с.